

Benedictus XVI

Apostolische reis naar Turkije

(28 november – 1 december 2006)

Ontmoeting met het Corps Diplomatique in de republiek Turkije

Toespraak

Apostolische nuntiatuur van Ankara,

dinsdag 28 november 2006

*Uwe Excellenties,
dames en heren*

Ik houd deze toespraak in het Frans, omdat dat de taal van de diplomatie is. Ik hoop dat dit voor iedereen te verstaan is.

Het is mij een groot genoegen u hier te mogen begroeten, ambassadeurs, die de nobele taak hebben uw land te vertegenwoordigen in de republiek Turkije, nu hier bijeen in de nuntiatuur om de opvolger van Petrus te ontmoeten. Mijn dank aan uw vice-deken, de ambassadeur van Libanon, voor de vriendelijke woorden die hij tot mij gesproken heeft. Ik verzeker u graag nog eens hoeveel waardering de Heilige Stoel heeft voor de belangrijke taken die u vervult, taken die in deze tijd een steeds mondialere dimensie krijgen. Hoewel het in de allereerste plaats uw opdracht is om de legitieme belangen van uw land te behartigen en te bevorderen,

“vraagt de onontkoombare onderlinge afhankelijkheid die de volken van de wereld met de dag nauwer samenbindt, van alle diplomaten dat zij met een immer frisse en oorspronkelijke geest bouwmeesters worden van het begrip onder de volken, van de internationale veiligheid en vrede tussen de naties”¹.

Ik wil allereerst de twee gedenkwaardige bezoeken in herinnering roepen die twee van mijn voorgangers aan Turkije hebben gebracht: paus Paulus VI in 1967 en paus Johannes Paulus II in 1979. Maar wie ook niet onvermeld mogen blijven, zijn paus Benedictus XV, onvermoeibaar pleitbe-

1. Johannes Paulus II, *Toespraak tot het Corps Diplomatique* (Mexico, 26 januari 1979).

zorger van de vrede tijdens de Eerste Wereldoorlog, en de zalige Johannes XXIII, de paus die bekend stond als 'de vriend van de Turken' en die na zijn jaren als apostolisch gedelegeerde in Turkije en apostolisch administrator van het Latijnse vicariaat in Istanbul in ieders herinnering voortleeft als een betrokken en liefdevolle pastor, die erop gericht was in contact te komen met het Turkse volk, bij wie hij dankbaar te gast was! Ik ben dan ook heel blij om nu in Turkije te gast te zijn en kom hier als vriend en als apostel van dialoog en vrede.

Ruim veertig jaar geleden schreef het Tweede Vaticaans Concilie: "Vrede is niet louter de afwezigheid van oorlog, noch kan ze herleid worden tot het louter aanhouden van een evenwicht tussen tegengestelde krachten ... Zij is de vrucht van de orde die door de goddelijke Schepper in de maatschappij is geplant en die door de mensen, in intens verlangen naar steeds volmaaktere gerechtigheid, tot wasdom moet worden gebracht."² Wij zijn tot het besef gekomen dat vrede gerechtigheid vereist, een correctie van economische disbalans en politieke onrust die altijd aanleiding geven tot spanningen en een bedreiging vormen voor iedere samenleving. De recente ontwikkelingen in het terrorisme en in regionale conflicten geven aan hoe noodzakelijk het is om de besluiten van internationale instituties te eerbiedigen en deze ook te steunen, met name door hen effectieve middelen in handen te geven om conflicten te voorkomen en neutrale zones tussen strijdende partijen door vredestroepen te laten handhaven. Dit alles blijft echter ontoereikend zolang geen sprake is van een werkelijke dialoog, dat wil zeggen een vruchtbaar gesprek tussen de betrokken partijen om te komen tot blijvende en aanvaardbare

politieke oplossingen, waarin mensen en volken worden gerespecteerd. Ik denk in het bijzonder aan het verontrustende conflict in het Midden-Oosten, dat onverminderd voortduurt en zwaar drukt op het gehele internationale leven. Ik denk aan het risico van steeds meer conflicten in de periferie en aan de uitbreiding van terroristische acties. Ik waardeer de pogingen van tal van landen, waaronder ook Turkije, die zich thans inzetten voor het hervinden van vrede in Libanon. Ik wil in uw aanwezigheid, ambassadeurs, nogmaals een beroep doen op de waakzaamheid van de internationale gemeenschap om zich niet te onttrekken aan haar verantwoordelijkheden, maar alles in het werk te stellen om de dialoog tussen alle betrokken partijen te bevorderen, wat betekent dat er respect is voor de ander, terwijl men gerechtvaardigde belangen behartigt en geweld als middel afwijst. Zoals ik in mijn eerste Boodschap voor de Wereldvrede schreef: "De waarheid van de vrede roept eenieder op om te werken aan vruchtbare, oprechte relaties; zij moedigt hen aan om te zoeken naar en te kiezen voor de weg van vergeving en verzoening, om helder te zijn in hun omgang met anderen en trouw te zijn aan hun woord."³

Turkije heeft altijd gefungeerd als brug tussen Oost en West, tussen Azië en Europa, en als ontmoetingspunt van culturen en religies. In de afgelopen eeuw heeft zij zich de middelen verworven om zich te ontwikkelen tot een grote, moderne staat, vooral door de keuze voor een seculier regime met een duidelijke scheiding tussen burgerlijke maatschappij en godsdienst, die elk op hun eigen terrein autonoom zouden zijn en het terrein van de ander respecteren. Het feit dat de meerderheid van de bevolking van dit land moslim is, vormt een belangrijk gegeven in het

2. Tweede Vaticaans Concilie, pastorale Constitutie over de Kerk in de wereld van deze tijd *Gaudium et spes*, 78.

3. Boodschap ter gelegenheid van de viering van de 39ste Internationale Dag voor de Vrede, 1 januari 2006, *In de waarheid ligt de vrede*, 6, in: *Kerkelijke documentatie (KD)* 34/2 (7 april 2006), 41.

maatschappelijk leven, dat door de staat zeker in aanmerking moet worden genomen. Toch erkent de Turkse grondwet het recht op vrijheid van godsdienst en op gewetensvrijheid van iedere burger. De burgerlijke autoriteiten van ieder democratisch land zijn verplicht om de daadwerkelijke vrijheid van alle burgers te waarborgen en hen toe te staan om in vrijheid het leven van hun geloofsgemeenschap te organiseren. Ik hoop uiteraard dat gelovigen, tot welke religieuze gemeenschap zij ook behoren, profijt van deze rechten zullen blijven hebben, want ik ben er zeker van dat godsdienstvrijheid een fundamentele uiting van menselijke vrijheid is en dat de actieve aanwezigheid van godsdiensten in een samenleving een bron van vooruitgang en verrijking voor allen is. Dit veronderstelt natuurlijk wel dat godsdiensten niet uit zijn op directe politieke macht, want dat is niet hun terrein. En het veronderstelt ook dat zij onvoorwaardelijk weigeren de toevlucht tot geweld als legitieme uiting van een religie te sanctioneren. Ik heb in dit opzicht veel waardering voor het werk van de katholieke gemeenschap in Turkije, klein maar diepgaand betrokken om zoveel mogelijk bij te dragen aan de ontwikkeling van het land, vooral door onderricht aan jongeren en de bevordering van vrede en harmonie onder alle burgers.

Zoals ik kort geleden opmerkte, “hebben wij grote behoefte aan een werkelijke dialoog tussen de verschillende religies en de verschillende culturen, die ons kan helpen om in een geest van vruchtbare samenwerking met elkaar alle spanningen te overwinnen”.⁴ Die dialoog moet het de verschillende godsdiensten mogelijk maken elkaar beter te leren kennen en elkaar te respecteren om zo bij te dragen aan de vervulling van de meest nobele aspiraties

van de mens, het streven naar God en naar geluk. Ik wil van mijn kant, bij gelegenheid van dit bezoek aan Turkije, nogmaals mijn grote waardering uitspreken voor moslims en hen aanmoedigen om zich in onderling respect gezamenlijk in te zetten voor de waardigheid van ieder mens en de groei van een samenleving waar persoonlijke vrijheid en de zorg voor anderen leiden tot vrede en rust voor allen. Op die manier zullen godsdiensten hun steentje kunnen bijdragen in de wijze waarop wordt omgegaan met de vele problemen waarmee onze samenlevingen zich momenteel geconfronteerd zien. Erkenning van de positieve rol van religies binnen de structuur van de samenleving zal zeker betekenen dat wij onze kennis van de mens verdiepen en zijn waardigheid respecteren door hem in het centrum van al het politieke, economische, culturele en sociale handelen te plaatsen. Onze wereld moet tot het besef komen dat alle mensen door een diepgaande solidariteit met elkaar verbonden zijn en moet worden aangemoedigd om de historische en culturele verschillen duidelijk te benoemen, niet om de confrontatie aan te gaan, maar om wederzijds respect te kweken.

De Kerk heeft, zoals u weet, van haar Grondlegger een geestelijke opdracht gekregen en heeft daarom ook niet de bedoeling direct in het politieke of economische leven te interveniëren. Krachtens haar missie en eeuwenlange ervaring met de geschiedenis van maatschappijen en culturen wil zij echter wel haar stem laten horen in het internationale debat, zodat de fundamentele waardigheid van de mens, met name die van de zwaksten, altijd zal worden gerespecteerd. Gezien de recente ontwikkeling van het fenomeen van de wereldwijde communicatie, ver-

4. *Toespraak tot de ambassadeurs van landen met een moslimmeerderheid* (Castel Gandolfo, 25 september 2006).

wacht de Heilige Stoel van de internationale gemeenschap dat zij een duidelijker leidraad verschaft door regels op te stellen voor een betere beheersing van economische ontwikkeling, een betere regulering van de markten en de bevordering van regionale akkoorden tussen landen. Ik twijfel er niet aan, dames en heren, dat u er in uw functie als diplomaat op uitbent de belangen van uw land te laten samengaan met de handhaving van goede betrekkingen met andere landen en dat u op die manier in belangrijke mate kunt bijdragen aan het algemeen belang.

De stem van de Kerk op het diplomatieke terrein kenmerkt zich altijd door de evangelische betrokkenheid om het belang van de mensheid te dienen en ik zou in deze fundamentele plicht tekortschieten als ik u nu niet zou herinneren aan de noodzaak om de menselijke waardigheid altijd tot de kern van onze overwegingen te maken. De wereld maakt een buitengewone ontwikkeling van wetenschap en technologie door, met vrijwel onmiddellijke gevolgen voor de geneeskunde, landbouw en voedselproductie, maar ook voor de overdracht van kennis: dat proces kan niet zonder een bepaalde richting of een menselijk referentiepunt, wanneer het gaat om geboorte, opvoeding, manier van leven of werken, om ouderdom of de dood. Het is noodzakelijk om opnieuw de positie te bepalen van de moderne vooruitgang binnen het continuüm van de menselijke geschiedenis en een richtsnoer aan te leggen dat strookt met het plan voor de groei van de mensheid dat ons in ons wezen staat gegrift – een plan dat in het boek Genesis tot uiting komt in de woorden: “Wees vruchtbaar en word talrijk; bevolk de aarde en onderwerp haar” (1,28).

Tot slot, nu mijn gedachten uitgaan naar de eerste christelijke gemeenten die in dit land zijn ontstaan, en in het bijzonder naar de apostel Paulus, die verscheidene van die gemeenten zelf heeft gesticht, wil ik graag iets citeren uit zijn brief aan de Galaten: “Broeders, gij werd geroepen tot vrijheid. Alleen, misbruik de vrijheid niet als voorwendsel voor de zelfzucht. Integendeel, dient elkander door de liefde” (5,13). Vrijheid is wederzijds dienstbetoon. Ik hoop oprecht dat de goede betrekkingen tussen de landen, waarvan het uw taak is om die te dienen, ook in toenemende mate mogen bijdragen aan de werkelijke groei van de mensheid, die is geschapen naar Gods beeld. Zo’n nobel doel vereist de medewerking van iedereen. Om die reden wil de katholieke Kerk haar samenwerking met de orthodoxe Kerk een nieuwe impuls geven en ik hoop dat mijn ontmoeting met patriarch Bartholomeus I in de Phanar daar een daadwerkelijke bijdrage toe zal vormen. Zoals het Tweede Vaticaans Concilie benadrukte, is de Kerk altijd gericht op samenwerking met gelovigen en leiders van alle godsdiensten, in het bijzonder de moslims, om zo “vrede en vrijheid gezamenlijk te verdedigen en te bevorderen”.⁵ Ik hoop dat mijn bezoek aan Turkije in dat opzicht volop vruchten zal afwerpen.

Ambassadeurs, dames en heren, voor u, uw gezinnen en al uw medewerkers bid ik met heel mijn hart om de zegen van de Almachtige.

Benedictus XVI

© Copyright 2006 – Libreria Editrice Vaticana / R.-K. Kerkgenootschap in Nederland

Vertaling: drs. P.C. de Die

5. Tweede Vaticaans Concilie, Verklaring over de houding van de Kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten *Nostra aetate*, 3.